

Framtida behov av sfi och språkin introduktion, uppdrag 27, budget 2020

I budget 2020 fick Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att utreda behovet av sfi (svenska för invandrare) och språkin introduktion samt ge förslag på hur utbildningarna ska organiseras framöver.

1. Svenska för invandrare, sfi

Utbildning i svenska för invandrare (sfi) syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. Sfi ingår i kommunal vuxenutbildning och regleras bland annat i skollagen (2010:800) och förordning om vuxenutbildning (2011:1108).

En person som är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år. Hemkommunen är skyldig att erbjuda sfi för dem som har rätt att delta i utbildningen. Utbildningen kan erbjudas genom privata utförare genom upphandling/auktorisation eller i kommunens egen regi.

Sfi ska enligt skollagen omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan i genomsnitt under en fyraveckorsperiod. Utbildningen kan ges på dagtid, kvällstid eller på distans för att kunna anpassas till arbete, arbetsmarknadsåtgärder eller andra insatser. Kurserna startar kontinuerligt under hela året.

Antalet studerande inom sfi bosatta i Österåkers kommun minskade något mellan 2018 och 2020.

Utbildning	2018	2019	2020
Svenska för invandrare	493	465	426

2020 var 73 procent av de studerande inom sfi mottagna inom den kommunala verksamheten Komvux Österåker.

Prognos för sfi

Nyttjandet av sfi har samband med den generella invandringen, både vad gäller nyanlända som anvisas till kommunen och andra grupper som anhöriga och arbetskraftsinvandring. Antalet nyanlända som anvisas till kommunen har sjunkit de senaste åren. 2021 anvisas 52 personer till kommunen mot 86 personer 2019. Det går inte att säga exakt vilka åldersgrupper som ingår i de grupper som

anvisas till kommunen. 2020 anvisades 69 personer varav 26 var i åldern 20 – 64 år.

För sfi utbildningen innebär osäkerheten på grund av coronapandemin att volymerna förväntas fortsätta att minska något det närmaste året, men det är oklart i vilken omfattning och hur länge de lägre volymerna kvarstår.

Organisation av sfi i framtiden

Sfi kan som tidigare framgått erbjudas både genom privata utförare och i kommunens egen regi. Ingen privat utförare inom sfi har hittills visat intresse för etablering i Österåkers kommun. Det finns sammanlagt ca 15 privata utförare inom sfi som kommunens medborgare kan välja bland, de flesta (73 %) har valt Komvux Österåker, övriga har främst valt utbildningsanordnare i Täby. De flesta studerande inom sfi har prioriterat verksamhet i hemkommunen eller närområdet. Det finns inget som talar för att behovet av sfi inom kommunen skulle minska inom den närmaste framtiden, även om det totala antalet studerande fortsätter att minska något.

Samverkan med näringslivsenheten och gymnasieskolan kan vara nya vägar för utveckling av kursutbud och synergieffekter vad gäller t ex personal och ledning inom sfi i kommunal regi framtiden. Behovet av centralt belägna lokaler har påtalats som en förutsättning för att öka volymerna och kunna bibehålla en hög kvalitet och behöriga lärare i verksamheten. För att kunna erbjuda en bredd av utbildningsvägar, inte minst i kombination med yrkesutbildning, behöver kommunen även i framtiden upphandla utförare utanför hemkommunen, men antalet kan med fördel begränsas.

2. Språkintröduktion

Språkintröduktion är ett av intröduktionsprogrammen i gymnasieskolan. Utbildningen regleras bland annat i skollagen (2010:800) och gymnasieförordningen (2010:2039). Språkintröduktion är till för ungdomar som nyss har kommit till Sverige och behöver en utbildning som har fokus på språkinläring. Utbildningen syftar till att eleven så snart som möjligt ska kunna gå vidare till något annat program i gymnasieskolan, eller till annan utbildning.

Gymnasieskolan ska påbörjas senast vårterminen det år ungdomen fyller 20 år. Ungdomar som inte har uppehållstillstånd har rätt till utbildning i gymnasieskolan endast om de har påbörjat utbildningen innan de har fyllt 18 år.

Enligt gymnasieförordningen kan elever på språkintröduktion få undervisning i enbart svenska eller svenska som andraspråk under en kort inledande period. I övrigt ska utbildningen baseras på den inledande bedömning som görs och de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning (6 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Elever på intröduktionsprogrammen ska ha en minsta garanterad undervisningstid på 23 timmar i veckan. Det motsvarar undervisningstiden på gymnasieskolans yrkesprogram.

Hemkommunen är skyldig att erbjuda språkintröduktion och övriga intröduktionsprogram till dem som är behöriga till utbildningen. Till skillnad från

vuxenutbildning tillämpas inte upphandling inom gymnasieskolan. I stället får fristående huvudmän tillstånd från skolinspektionen att bedriva exempelvis gymnasieskola. Skolinspektionen är också tillståndsmyndighet och kontrollerar att både fristående och kommunal verksamhet följer lagstiftningens krav.

Språkintröduktion för ungdomar bosatta i Österåker anordnas huvudsakligen inom Österåkers gymnasium.

En fristående huvudman får anordna språkintröduktion, men för att få ersättning från hemkommunen krävs en särskild överenskommelse (17 kap. 16, 29 §§ skollagen).

Enligt skollagen ska den huvudman som anordnar intröduktionsprogram ha en plan för programmet. I planen för språkintröduktion inom Österåkers gymnasium framgår att elever ska beredas plats senast en månad efter att behovet blivit känt. En kartläggning av elevens tidigare skolbakgrund och språkkunskaper genomförs innan eleven börjar på programmet. Skolhälsan genomför också en hälsokartläggning med eventuell vaccinering. Utifrån kartläggningen placeras eleven i lämplig grupp.

Längden på ett intröduktionsprogram är inte reglerat i lagstiftningen utan utgår från den individuella planen för utbildningen som upprättas när eleven börjar på ett program. Ambitionen är eleven så möjligt ska kunna gå över till ett annat intröduktionsprogram eller annan utbildning.

Antal per grupp i språkintröduktion februari 2021

IMS20A (kort skolbakgrund)	IMS20B	IMS20C	IMA2020 *
7 elever (vid månadens slut 11)	11 elever	7 elever	9 (klassen som helhet har 25 elever)

* IMA – intröduktionsprogrammet individuellt alternativ

Antalet elever som väntar på uppehållstillstånd har minskat väsentligt de senaste åren. Läsåret 2020/21 finns tre elever som väntar på beslut bosatta i Österåkers kommun, varav en går i gymnasieskolan i Täby och två på språkintröduktion i Österåkers gymnasium.

Prognos inom språkintröduktion

Volymen inom språkintröduktion har starkt samband med invandring, t ex ensamkommande barn, kommunplacerade nyanlända, arbetskraft och anhöriga. Migrationsverket prognostiserar en generellt minskad invandring 2021.

2021 kommer 52 personer att anvisas till kommunen. Vilka åldrar som anvisas kan inte preciseras. 2020 anvisades 69 personer varav tre var i åldern 16-19 år. Det året kom också tre asylsökande ensamkommande ungdomar.

Volymerna i språkintröduktion förväntas följa den generella invandringen vilket innebär att volymen troligen minskar något den närmaste tiden. Prognoserna beror bland annat på utvecklingen av coronapandemin och andra omvärldsfaktorer, vilket gör att de är osäkra.

Organisation av språkintröduktion i framtiden

En utmaning inom språkintröduktion är att öka genomströmningen, så att elever snabbare kommer vidare till annan utbildning och arbete. För snabbare övergång

till fortsatt utbildning behöver det finnas fler utgångar från språkintröduktion, t ex andra intröduktionsprogram och vuxenutbildning för äldre elever.

De intröduktionsprogram som är öppna för elever som inte är behöriga till nationella program är förutom språkintröduktion, individuellt alternativ, yrkesintröduktion och programinriktat val. Det sistnämnda kräver behörighet i svenska, engelska och matematik och kan utformas inom både yrkesprogram och högskoleförberedande program.

Antalet platser på intröduktionsprogram bestäms av respektive huvudman, vilket innebär att kommunen endast kan säkerställa platser på de intröduktionsprogram som kommunen själv anordnar.

För att anordna yrkesintröduktion och programinriktat val mot yrkesprogram krävs att gymnasieskolan anordnar yrkesprogram vilket är en aspekt att beakta i planering av framtida programutbud inom Österåkers gymnasium. Ett utbud som inkluderar vissa yrkesprogram skulle bidra till fler alternativ för elever inom målgruppen.